

Obsah

Základní literatura a prameny 9

Předmluva 11

Určení a záměr učebnice 11

Úvod 12

- 0.1. Praktický význam studia církevního práva 12
- 0.2. Propedeutický význam studia církevního práva 12
- 0.3. Církevní právo jako hraniční věda 13
- 0.4. Předchůdci textu této učebnice 13
  - 0.4.1. překladová činnost a komentáře 13
  - 0.4.2. přínos překladů 14
  - 0.4.3. učební texty z r. 1990 14
  - 0.4.4. učební texty z r. 1991 14
  - 0.4.5. dvoudílné učební texty z r. 1992 15
  - 0.4.6. učebnice z r. 1993 15
- 0.5. Cizojazyčné ekvivalenty 15
- 0.6. Pravopis 15

Oddíl první: pojem práva církevního, kanonického, konfesního 17

1.1. Pojem církev 17

- 1.1.1. Filologický původ 17
- 1.1.2. Budova církve 17
- 1.1.3. Úloha osobnosti Ježíše z Nazareta 18
- 1.1.4. Založení církve a úloha apoštolů 19
- 1.1.5. Doplnění apoštolů, první křesťanské letnice 19
- 1.1.6. Zřízení jáhnů a prvotní obec 20
- 1.1.7. Název křesťanů 20
- 1.1.8. Vznik apoštolské posloupnosti 20

1.2. Pojmy církve a církevní právo, ekklesiologie 21

- 1.2.1. Jedna církev a mnoho církví 21
- 1.2.2. Sebereflexe katolické církve, její partikulární církve 21
- 1.2.3. Sebereflexe ostatních církví, ekumena 22
- 1.2.4. Věda o církvi a o církvích 22
- 1.2.5. Nárok církví na vlastní církevní právo 23

1.3. Pojmy kánon a kanonické právo 23

- 1.3.1. Kánony a poměr mezi kanonickým a církevním právem v našem pojetí 23
- 1.3.2. Užší pojetí kanonického práva 24
- 1.3.3. Historizující pojetí kanonického práva 24
- 1.3.4. Výraz obojí právo 25

1.4. Pojem náboženské společnosti, jejich právo 25

1.5. Pojem konfesní právo 25

Oddíl druhý: nástin historie kanonického práva (církevního práva katolického) 27

- 2.1. Biblický základ 27
  - 2.1.1. Pojem Bible 27
  - 2.1.2. Starý Zákon 28
  - 2.2.3. Nový Zákon 28
- 2.2. Doba apoštolských otců 29
  - 2.2.1. Právníké záznamy v literatuře apoštolských otců 29
  - 2.2.2. Pojem církev katolická 30
- 2.3. Dějiny kanonického práva západního 31
  - 2.3.1. Ius antiquum 31
  - 2.3.2. Ius novum: Corpus Iuris Canonici ve zrodu 32
    - 2.3.2.1. Gracián 32
    - 2.3.2.2. Systém Kompilace Bernarda z Pavie: pět knih kánonů 32
    - 2.3.2.3. Sbírka Rajmunda z Peňafortu 33
    - 2.3.2.4. Liber Sextus, Konstituce, extravaganty 33
  - 2.3.3. Corpus Iuris Canonici v účinnosti 33
  - 2.3.4. Období kodexů kanonického práva 33
    - 2.3.4.1. CIC 1917 33
    - 2.3.4.2. CIC 1983 34
- 2.4. Dějiny kanonického práva východního 35
  - 2.4.1. Svěbytnost východních katolických církví 35
  - 2.4.2. Poměr východních církví odloučených a katolických 36
    - 2.4.2.1. Chaldejský obřad 36
    - 2.4.2.2. Koptický, syrský, arménský obřad 36
    - 2.4.2.3. Maronité 37
    - 2.4.2.4. Byzantský obřad 38
  - 2.4.3. Vytvoření jednotného kodexu CCEO 1990 39
- 2.5. Úvaha o oprávněnosti existence kanonického práva 40
- 2.6. Rozšíření kanonického práva ve světě dnes 40

Oddíl třetí: charakteristika církví a náboženských společností v České republice a jejich vybraných právních institucí 42

- 3.1. Historicko - statistický přehled 44
  - 3.1.1. Čechy, Morava a Slezsko po r. 1918 44
  - 3.1.2. Slovensko a Podkarpatská Rus po r. 1918 45
  - 3.1.3. Československo za války a po r. 1945 46
  - 3.1.4. Pronásledování církví 1948 - 1989 47
  - 3.1.5. Konfesní složení československého obyvatelstva 1936 - 1991 50
  - 3.1.6. Církev a náboženské společnosti registrované v ČR 50
- 3.2. Církevní instituce v České republice 51
  - 3.2.1. Církev katolická 51
    - 3.2.1.1. Církev obecná a církve partikulární v ČR 51

- 3.2.1.2. Círky v Pražské provincii 52
  - 3.2.1.3. Círky v Olomoucké provincii 54
  - 3.2.1.4. Vikariát prešovské eparchie 55
  - 3.2.1.5. Mužské řeholní instituty 56
  - 3.2.1.6. Ženské řeholní instituty 59
  - 3.2.1.7. Ženské sekulární instituty 61
  - 3.2.2. Českobratrská církev evangelická 61
  - 3.2.3. Církev československá husitská 65
  - 3.2.4. Slezská evangelická církev augsburského vyznání 68
  - 3.2.5. Pravoslavná církev 69
  - 3.2.6. Ostatní státem uznané církve a nábožen. společnosti 71
- Oddíl čtvrtý: platné právo Katolické církve západní 77**

4.1. Teoretický úvod 77

- 4.1.1. Právo objektivní a právo subjektivní 77
- 4.1.2. Právní normy a právní akty 77
- 4.1.3. Dělení objektivního práva 77

4.2. Obecná část 79

- 4.2.1. Prameny církevního práva 79
  - 4.2.2.1. Psané právní normy: církevní zákony 79
  - 4.2.2.2. Nepsané právní normy: právní obyčeje 81
  - 4.2.1.3. Psané právní normy nižší právní síly 81

4.2.2. Individuální právní akty 82

- 4.2.2.1. Individuální správní akty 82
- 4.2.2.2. Soudní akty 83

4.2.3. Výsady a dispenze, aequitas canonica 84

- 4.2.3.1. Výsady 84
- 4.2.3.2. Dispenze 85
- 4.2.3.3. Zásada "aequitatis canonicae" 86

4.2.4. Fyzické osoby 86

- 4.2.4.1. Způsobilost k právům 87
- 4.2.4.2. Způsobilost k právním úkonům 89
- 4.2.4.3. Místní příslušnost 89
- 4.2.4.4. Pokrevensví, příbuzenství, švagrovství 90
- 4.2.4.5. Obřadová příslušnost katolíků 92

4.2.5. Právní osoby 92

4.2.6. Právní úkon 94

4.2.7. Moc svěcení a moc řízení 95

- 4.2.7.1. Rozlišení obou mocí 95
- 4.2.7.2. Právní úprava moci řízení čili pravomoci 95
- 4.2.7.3. Pojem ordinář 96
- 4.2.7.4. Zásada "Supplet Ecclesia" 96

4.2.8. Církevní úřad 96

- 4.2.8.1. Obsazení církevního úřadu 97
- 4.2.8.2. Uprázdňení církevního úřadu 100
- 4.2.9. Promlčení a vydržení, počítání času 100
  - 4.2.9.1. Preskripce 100
  - 4.2.9.2. Čas 101
- Zvláštní část 102
- 4.3. Boží lid - ústavní právo církve 102
  - 4.3.1. Postavení křesťanů katolíků v církvi 102
    - 4.3.1.1. Členství v Katolické církvi 102
    - 4.3.1.2. Povinnosti a práva všech křesťanů katolíků 103
    - 4.3.1.3. Povinnosti a práva laiků 104
    - 4.3.1.4. Povinnosti a práva kleriků 106
    - 4.3.1.5. Formace kleriků 106
    - 4.3.1.6. Inkardinace a propuštění z duchovního stavu 108
    - 4.3.1.7. Církevní sdružení, bratrstva a třetí řády 108
  - 4.3.2. Struktura církve 112
    - 4.3.2.1. Dílčí neboli partikulární církve 112
    - 4.3.2.2. Osobní prelatury 113
    - 4.3.2.3. Farnosti 114
    - 4.3.2.4. Venkovní vikariáty a děkanství 122
    - 4.3.2.5. Správa diecéze 123
    - 4.3.2.6. Diecézní soud 126
    - 4.3.2.7. Kapituly kanovníků 127
    - 4.3.2.8. Biskupové v diecézi 128
    - 4.3.2.9. Církevní provincie, partikulární koncily 131
    - 4.3.2.10. Biskupské konference 132
    - 4.3.2.11. Ekumenický koncil a biskupský synod 133
    - 4.3.2.12. Římská kurie, římské soudy, legáti 134
    - 4.3.2.13. Kardinálský sbor 136
    - 4.3.2.14. Papež a Apoštolský stolec 138
  - 4.3.3. Řeholníci a jiné zasvěcené osoby 141
    - 4.3.3.1. Tři evangelní rady 141
    - 4.3.3.2. Druhy společenství evangelních rad 142
    - 4.3.3.3. Řeholní řády a řeholní kongregace 143
    - 4.3.3.4. Formace řeholníků 146
    - 4.3.3.5. Řízení řádů a kongregací 147
- 4.4. Učitelská služba církve 149
  - 4.4.1. Kázání 150
  - 4.4.2. Katecheze 151
  - 4.4.3. Misie 152
  - 4.4.4. Katolická výchova 152
  - 4.4.5. Sdělovací prostředky 154

- 4.4.6. Aprobace knih 154
- 4.4.7. Řízení při vytykání vad v nauce 154
- 4.5. Posvěcující služba církve 155
  - 4.5.1. Svátosti 155
    - 4.5.1.1. Svátosti iniciace. Mešní stipes. 155
    - 4.5.1.2. Svátosti rekonciliace. Zaopatření. Odpustky 160
    - 4.5.1.3. Svátosti životního stavu 161
  - 4.5.2. Ostatní úkony božského kultu 162
    - 4.5.2.1. Svátostiny 162
    - 4.5.2.2. Bohoslužba hodin 162
    - 4.2.2.3. Církevní pohřby 163
    - 4.2.2.4. Další úkony 164
  - 4.5.3. Posvátná místa a doby 164
    - 4.5.3.1. Posvátná místa 164
    - 4.5.3.2. Posvátné doby 164
- 4.6. Ordinační právo 166
  - 4.6.1. Stupně a počet svěcení 166
  - 4.6.2. Udělování svěcení 167
  - 4.6.3. Kandidáti svěcení (ordinandi) 168
  - 4.6.5. Irregularity 169
  - 4.6.6. Prosté překážky svěcení 170
- 4.7. Manželské právo 171
  - 4.7.1. Shody a rozdíly kanonického a sekulárního pojetí 171
  - 4.7.2. Pojem manželství 172
  - 4.7.3. Zasnoubení 177
  - 4.7.4. Vznik manželství 177
  - 4.7.5. Překážky manželství 179
  - 4.7.6. Příprava na manželství 182
  - 4.7.7. Zánik manželství 189
  - 4.7.8. Rozvázání manželského společenství za trvání manželského svazku 191
  - 4.7.9. Zplatnění manželství 192
- 4.8. Majetkové právo 193
  - 4.8.1. Smysl a účel církevního majetku 193
  - 4.8.2. Nabývání církevního majetku 194
  - 4.8.3. Správa církevního majetku 195
  - 4.8.4. Zbožné odkazy a zbožná založení, fiducia 198
- 4.9. Trestní právo 199
  - 4.9.1. Trestné činy a tresty 199
    - 4.9.1.1. Tresty nápravné a odčiniující, trestní opatření 199
    - 4.9.1.2. Tresty samočinné a tresty uložené 200

4.9.1.3. Zánik trestu	201
4.9.2. Skutkové podstaty	201
4.9.2.1. Přehled trestních skutkových podstat	201
4.9.2.2. Papežské a biskupské rezerváty	203
Oddíl pátý: platné právo Českobratrské církve evangelické	204
5.1. Vstupní ustanovení	204
5.2. Správa církve na úrovni farního sboru	205
5.3. Správa církve na úrovni seniorátního sboru	205
5.4. Správa církve na úrovni povšechného sboru	205
Oddíl šestý: konfesní právo	209
6.1. Historický úvod	209
6.1.1. Pojem konfesního práva	209
6.1.2. Od osvícenské diktatury do r. 1918	210
6.1.3. Konfesněprávní systém 1918 - 1948	211
6.1.4. Doba komunistické diktatury	212
6.2. Počátky nového konfesního práva	213
6.2.1. Zákonodárná činnost	213
6.2.2. Pojem odluky a neidentifikace	214
Poděkování místo doslovu	215
O autorovi	217
Příloha: Zkratky biblických knih	218